

*Sola Scriptura Teológai Főiskola*  
*Újszövetségi Tanszék*

# **Jézus példázatai**

**- főiskolai jegyzet -**

**II. rész**

Készítette:

Takács Szabolcs

**SOLA SCRIPTURA TEOLÓGIAI FŐISKOLA**  
**2010**

## IV. Az elveszett emberek iránt megmutatkozó isteni kereső szeretet példázatai

Ebbe a csoportba az alábbi példázatok tartoznak:

- 1) **Elveszett juh (Lk 15,3-7; vö. Mt 18,12-14)**
- 2) **Elveszett drachma (Lk 15,8-10)**
- 3) **Tékozló fiú (Lk. 15,11-32 )**
- 4) **Terméketlen fügefafa (Lk 13,1-9)**
- 5) **A nagy vacsora (Lk. 14,7-24)**

Az első három példázat nézőpontja szinte teljesen azonos, azzal a különbséggel, hogy a tékozló fiúról szóló példázat az előbbi kettőhöz képest további szempontokkal is gazdagítja a megelőző példázatok tanítását. Az utolsó két példázat ezzel szemben más előzmények nyomán hangzott el, így nézőpontjuk mindig az adott helyzethez igazodik.

Az első három példázat elmondásának előzménye Luk. 15,1-2-ben található: *„Közeledtek pedig őhöz a vámszedők és a bűnösök mind, hogy hallgassák őt. És zúgolódtak a farizeusok és az írástudók, mondván: Ez bűnösöket fogad magához, és velük együtt eszik.”* E sorokból kiderül egyrészt az, hogy mi vonzotta Jézushoz az elesett, számkivetett néptömegeket: azért mertek hozzá örömmel közeledni, mert lényében nyoma sem volt annak a távolságtartásnak, ami viszont nagyon is jellemezte az írástudókat és a farizeusokat. A közös étkezés a korabeli szokások szerint a lehető legszorosabb baráti közösség elmélyítését szolgálta (erről a nagy vacsora példázatával kapcsolatban még lesz szó). Az írástudók és a farizeusok által gyakorolt (és a rabbinikus törvényekben is szentesített) magatartás ezzel szemben az irgalmasság teljes hiányáról tanúskodott: „A zsidók szentségről vallott általános felfogásának egy példájaként Péld. 5:8 egyik kommentátora felteszi a kérdést: 'Milyen távol kell megállni egy parázna nőtől?' Rabi Haszda válasza: 'Négykönyöknyre'. Számos rabbi magasztalnak továbbá azért, hogy elővigyázatosan távol tartották maguktól a leprásokat; például úgy, hogy köveket hajigáltak feléjük, ha túl közel mentek.”<sup>1</sup>

A főemberek Jézus elfogadó magatartását felhasználták arra, hogy tekintélyét aláássák a nép előtt. Jézusnak kettős célja volt tehát a példázatok elmondásával: egyrészt magyarázatot kívánt adni a kárhoztatott magatartásra, másrészt pedig szerette volna a főembereket is mélyen elgondolkodtatni a saját helytelen hozzáállásukról.

### IV.1. Az elveszett juh és az elveszett drachma

E két példázat ugyanazon tanításra helyezi a hangsúlyt, némileg eltérő szempontokkal, ezért jogosnak tűnik, hogy párhuzamosan tárgyaljuk őket, rámutatva a hasonlóságokra.

**A példázatok szövege Lk 15,3-10 szerint:**

**15,3** Ő pedig ezt a példázatot mondta el nekik **4** Melyik ember az közületek, akinek ha száz juha van, és egyet azok közül elveszít, nem hagyja ott a kilencvenkilencet a pusztában, és nem megy az elveszett után, mígnem megtalálja azt? **5** És ha megtalálta, örvendezve felveti az ő vállára. **6** És hazatérve egybehívja barátait és szomszédait, ezt mondva nekik: Örvendezetek énvelem, mert megtaláltam az én juhomat, amely elveszett. **7** Mondom nektek, hogy ily módon nagyobb öröm lesz a mennyben egy megtérő bűnösön, hogynem kilenczvenkilenc igaz

---

1 Trench, NPL, 204. o.

**emberen, akinek nincs szüksége megtérésre.**

**8** Avagy ha valamely asszonynak tíz drachmája van, és egy drachmát elveszít, nem gyűjt-e gyertyát, és nem söpri-e ki a házat, és nem keresi-e gondosan, mígnem megtalálja? **9** És ha megtalálta, egybehívja az ő asszonybarátait és szomszédait, ezt mondva: Örüljetek énvelem, mert megtaláltam a drachmát, melyet elvesztettem! **10** Ezenképpen, mondom nektek, örvendezés van az Isten angyalainak színe előtt egy bűnös ember megtérésén.

Az elveszett juhát kereső pásztor és az elveszett drachmáját kereső asszony magatartását három szempont köré csoportosíthatjuk:

- az elveszett juh, illetve pénzdarab helyzete;
- a keresés indítéka és módja;
- a megtalálás feletti öröm.

Az elveszett juh példázatában olyan bárányról van szó, amely elkóborolt a nyájtól, és teljesen kiszolgáltatott helyzetben van. Egyrészt vadállat találhat rá, másrészt pedig a hátára hemperedve mérges gázok keletkezhetnek a gyomrában, amelyek a biztos pusztulást jelentik számára. Hazatalálása reménytelen, mert nem tud megfelelően tájékozódni, hiszen a juhok csak úgy képesek erre, ha az előttük haladóra függesztik tekintetüket. Helyzete teljesen a pászortól függ.

A pásztor magatartását a: fenti körülmények indokolják: a sietséget, mellyel azonnal, még éjszaka juh keresésére indul, otthagynva a kilencvenkilenc meglévőt; a kitartást, mellyel bejárja a vidéket, hogy megtalálja a bárányát, függetlenül a külső körülményekről, számolva azzal, hogy esetleg túl későn érkezik.

A megtalálás pillanata szintén megkapó és jellegzetes: a pásztor nagyon jól tudja, hogy az elveszett juh ijedt, kimerült és fáradt, ezért nem szidja vagy bántalmazza az állatot, hanem ölbe veszi és hazaviszi, mivel önmagától képtelen lenne hazamenni. Jézus e példázatban felhasználta azt az Ó- és Újszövetségen végigvonuló képet, mely Istent jó pásztoraként ábrázolja (Zsolt. 23; Ésa. 40:11; vö. Ján. 10.) – ezt a hallgatók jól ismerték. A pásztor magatartása tehát Isten viszonyulását példázza az elveszetteknek számító bűnös emberekhez. A juh helyzete ugyanakkor Ésa. 53:6 szerint az egész emberiség állapotát példázza: „*Mindnyájan, mint juhok eltévelyedtünk, ki-ki az ő útjára tértünk*” – tehát kivétel nélkül mindenki, azok is, akik úgy gondolják, hogy „nincs szükségük orvosra” (Lk. 5,31).

A „kilencvenkilenc” elsősorban az el nem bukott világok lakóira utal, akinek nincs szükségük megváltásra, kifejezve azt, hogy Isten számára mérhetetlenül értékesek az egyetlen, bűn által megrontott világ lakosai is. Ugyanakkor utal az egyes emberre is, aki a bűntől megtévesztve és az Isten által kijelölt útról letérve nem tud visszatérni, és egyre inkább felismeri elveszettségét. Isten ezért különös gonddal keresi őt, és erre utal a pásztor magatartása, aki a veszéllyel nem számolva keresi elkóborolt juhát.

Az egyetlen elveszett juh megkeresése azt is példázza, hogy Isten személyekben gondolkodik, mindenkit egyénileg akar megkeresni, nem pedig tömegeket akar (mert így nem is tudna) megmenteni. Ez viszont fordítva is igaz: amiképpen Isten egyénenként keres meg minden embert, a keresésre adott válasz is csak egyénileg történhet, amint erről a következő fejezetben bővebben szólnunk.

Az elveszett drachma példázatának szempontja annyiban tér el az előző példázattól, hogy a pénzdarab helyzete még reménytelenebb, mint az elveszett bárányé: az utóbbi legalább bégetéssel tudja jelezni a helyzetét, de az előbbi azt sem tudja, hogy elveszett: azokra az emberekre utal tehát, akik nincsenek tudatában reménytelen állapotuknak. Megtalálása tehát egyedül a kereső gondosságától függ. További szempont, hogy a drachma otthon veszik el, amivel Jézus a hallgatók figyelmét a hozzájuk közel állókra, elsősorban a közeli családtagokra akarja felhívni – mindenki elsősorban azokért felelős, akiket Isten személyesen rá bízott (vö. I.Tim. 5:8) A keresés módja nem kevésbé gondos, mint az előző példázatban: az asszonynak fontos, hogy mind a tíz drachmája meglegyen (ez valószínűleg a hozományához tartozik), aminek érdekében világosságot gyújt, és az egész házat felforgatja, amíg sikerrel nem jár. Istennek ugyanennyire nem közömbös egyetlen ember sorsa sem.

Mindkét példázat az elveszettek megtalálása feletti örömmel zárul. Fontos mozzanat ez is, mivel kifejezi, hogy Isten a maga örömét az el nem bukott világok lakóival is meg szeretné osztani, kifejezve azt, hogy mennyire fontosak számára azok, akikre rátalált. Különösen nagy megerősítést jelenthetett ez éppen azok számára, akiket a farizeusok és az írástudók kárhoztattak, hiszen ők is a hallgatók között voltak, és Jézus ugyanúgy szólt hozzájuk is. Jézus megerősítette abban, hogy láthatatlanul ugyan, de a menny lakói másképp tekintenek rájuk, mint általában az emberek.

A példázatok tanulságát Jézus egy másik kijelentésével lehetne összefoglalni: „Azért jött az embernek Fia, hogy megkeresse és megtartsa, ami elveszett.” (Lk. 19:10) Az, hogy „elveszett”, több, mint az, hogy „bűnös”. Magában foglalja azt, amit csak Isten tud: a bűnöst kiszolgáltató helyzete a teljes reménytelenség állapotába sodorja, mert nem ura önmagának. Sorsa attól függ, aki hajlandó őt megkeresni.

Sokatmondó továbbá, hogy Jézus kérdés formájában fogalmazta meg e példázatokat. A hétköznapi életből vett példák szembesítenek bennünket azzal, hogy ezek háttérén hogyan viszonyulunk azokhoz, akiknek a megkeresésére Isten is ekkora gondot fordít? A „zúgolódók” számára pedig felveti a kérdést, hogy ők vajon tudatában vannak-e annak, hogy maguk sincsenek jobb helyzetben, mint azok, akiket elutasítanak. Ezt Jézus a tékozló fiú példázatában fejti ki bővebben.

## A tékozló fiú

### IV.2. A példázat szövege Lk 15,11-32 szerint:

**15,11 Mondta pedig: Egy embernek volt két fia; 12 És monda az ifjabbik az ő atyjának: Atyám, add ki a vagyonból rám eső részt! És az megosztotta köztük a vagyont. 13 Nem sok nap múlva aztán a kisebbik fiú mindenét összeszedve messze vidékre költözött; és ott eltékozlta vagyonát, mivelhogy dobzódva élt.**

**14 Miután pedig mindent elköltött, támadt nagy éhség azon a vidéken, és ő kezdett szűkséget látni. 15 Akkor elment és hozzá szegődött annak a vidéknek egyik polgárához; és az elküldte őt az ő mezeire disznókat legeltetni. 16 És kívánta megtölteni az ő gyomrát azzal az eledellel,<sup>2</sup> amit a disznók ettek; és senki sem adott neki. 17 Mikor aztán magába szállt, monda: Az én atyámnak mily sok bérese bővölködik kenyérben, én pedig éhen halok meg! 18 Fölkelvén elmegyek az én atyámhoz, és ezt mondom néki: Atyám, vétkeztem az ég ellen és te ellened. 19 És nem vagyok immár méltó, hogy a te fiadnak hívjanak; tégy engem olyanná, mint a te béreseid közül egy!**

---

<sup>2</sup> A görög szövegben itt a *keration* szó áll, mely a szentjánoskenyérfa (*Ceratonia siliqua*) édes ízű, emberi fogyasztásra is alkalmas termését (karob) jelöli.

**20** És felkelt és elment az ő atyjához. Mikor pedig még távol volt, meglátta őt az ő atya, és megesett rajta a szíve, és oda futva, a nyakába esett, és megcsókolgatta őt. **21** És monda neki a fia: Atyám, vétkeztem az ég ellen és te ellened: és nem vagyok immár méltó, hogy a te fiadnak hívjanak! **22** Az atya pedig monda az ő szolgálóinak: Hozzátok ki a legszebb ruhát, és adjátok fel rá; és húzzatok gyűrűt a kezére, és sarut a lábaira! **23** És húzzátok elő a hízott tulkot, vágjátok le, és együnk és vígadjunk. **24** Mert ez az én fiam meghalt, és feltámadott; elveszett, és megtaláltatott. Kezdték azért vígadni.

**25** Az ő nagyobbik fia pedig a mezőn volt: és mikor hazafelé tartva közelgetett a házhoz, hallotta a zenét és táncot. **26** És a szolgálók közül egyet előszólítva megtudakozta mi dolog az? **27** Az pedig mondta neki: A te öcséd jött meg; és atyád levágatta a hízott tulkot, mivelhogy egészségben nyerte őt vissza.

**28** Erre ő megharagudott, és nem akart bemenni. Az ő atya annakokáért kiment és kérlette őt. **29** Ő pedig így felelt atyjának: Íme ennyi esztendőtlől fogva szolgálok neked, és soha parancsolatodat át nem hágtam: és nekem soha nem adtál egy kecskefiat, hogy az én barátaimmal vígadjak. **30** Mikor pedig ez a te fiad megjött, aki paráznákkal emésztette föl a te vagyonodat, levágattad neki a hízott tulkot. **31** Az pedig monda neki: Fiam, te mindenkor énvelem vagy, és mindenem a tiéd! **32** Vígadnod és örülnöd kellene hát, hogy ez a te testvéred meghalt, és feltámadott; és elveszett és megtaláltatott.

A tékozló fiú példázatának egyes szereplői különleges mondanivalót hordoznak, ezért a tárgyalás során az egyes szereplőkkel külön-külön foglalkozunk, olyan sorrendben, ahogyan a példázatban központi jelentőséget nyernek.

**A kisebbik fiú.** Két fontos mozzanat van, melynek révén a tékozló fiú helyzete az Istentől elszakadt ember helyzetét példázza:

- *Az örökség kikérése.* A fiú e cselekedete mélységes tiszteletlenséget tükröz az atyával szemben. A kor szokásai szerint az örökség meghatározott része (az elsőszülöttnek járó rész fele) járt a kisebbik fiúnak, de csak az atya halála után kaphatta meg azt. A vagyon kikérése tehát egyértelmű kifejezése annak, hogy szerinte a vagyon nála jobb kezekben van, továbbá annak, hogy függetlenedni szeretne az atyjától, a maga lábán kíván megállni. Ez a mozzanat a bűn által elvakított ember jellegzetes, szinte bántó magabiztosságát tükrözi.
- *Az örökség eltékozlása és az éhezés.* Jézus ezzel azt érzékelteti, hova vezet az Istentől való függetlenedni akarás szándéka. Első lépcsőfok: az ember csak herdálni, tékozlani képes az Istentől kapott ajándékokat – ez a tény egyetemesen igaz, noha a tékozlás megnyilvánulásai kinél-kinél mások és mások: lehet, hogy egyeseknél a fokozott önfelmagasztásban, másoknál pedig a teljes lezüllésben testesül meg. Vonatkozik ez az egyes emberekre csakúgy, mint az emberiség egészére. Második lépcsőfok: az ilyen úton haladó ember így vagy úgy, de előbb-utóbb „szükséget lát”, azaz lelkiileg kiüresedik. Harmadik lépcsőfok: a végkifejlet minden esetben az, hogy az ember rabjává válik annak, amin először uralkodni szeretett volna (az „elszegődött” kifejezés görög megfelelője – *kollaó* - a „belekapaszkodás, ragaszkodás” jelentéstartalmát is magában foglalja), akár különféle lealacsonyító szokások kifejlődése, akár lelki betegség vagy egyéb nyomorúság révén. Ezt kifejezi az is, hogy a fiú éppen „disznópásztornak” szegődött, ami a zsidók számára a legmegvetettebb foglalkozás volt, a „moslák”-nak fordított szó (*keration*) pedig a szentjánoskenyérfa termését jelöli, vagyis a disznók még ezen az önmagában fogyasztva elég sovány eledelen élve is jobb helyzetben voltak a fiúnál.

A megoldás lehetősége szintén két mozzanatban fogalmazódik meg:

- „*Magába szállt*”. Jézus itt azt a bibliai tanítást szemlélteti, mely már az ószövetségi zsoltárokból, illetve prófétai felhívásokban is megjelenik: az Istenhez való visszatérés első lépése az Isten jóságáról való megemlékezés, illetve az erről való megbizonyosodás. Pál apostol megfogalmazása szerint: „*Isten jósága téged megtérésre indít*” (Róm. 2:4). Ahhoz azonban, hogy erre képesek lehessünk, szükséges az életünkkel való őszinte számvetés, amire még a legreménytelenebb helyzetben sem késő. Azt, hogy az emberben a visszatérés, a megtérés, görög szóval a *metanoia* vágya megfogalmazódjék, szintén a Szentlélek befolyása munkálja a lélekben.
- „*Felkelt azért éshazament*” – A „magába szállás” azonban még nem oldotta meg a fiú helyzetét. A visszatérés vágyát cselekedetnek is követnie kellett, hiszen enélkül a felismerés dacára ott halt volna meg éhen. Ez az egyedüli dolog, amit az embernek önmagának kell megtennie, ellenállva azoknak a hatásoknak, melyek ezt megakadályozhatnák. Isten nagyon jól tudja, hogy az embert a vétkekesség tudata milyen bátortalanná teszi, ezért a Szentírásban számos buzdítást találunk az Istenhez való bizalomteli közeledésre. Ezek közül talán a leghatározottabbat, Jézus kijelentését idézzük: „*Aki énhozzám jő, semmiképpen ki nem vetem*” (Ján. 6:37).

**Az apa.** A példázat legfontosabb eleme az apa személye, mely a teljes példázaton végigvonul. Jellemét három olyan mozzanat érzékelteti, mely a jellegzetes emberi logika szerint különösnek tűnhet, és amely mélyebb megfontolás után éppen ezért a világ értékrendjénél sokkal magasabb rendű szemléletre utal:

- „*Megosztotta köztük a vagyont*”. Felmerülhet bennünk, hogy az apa miért adta ki szó nélkül a kisebbik fiú örökségét, miért nem próbálta legalább lebeszélni arról, hogy elmenjen. Erre azzal válaszolhatunk, hogy Isten csak az önkéntes szolgálatot tudja elfogadni, mert tiszteletben tartja az ember erkölcsi döntését, így még a nyilvánvaló jót sem kényszeríti rá. A másik ok az emberi természetből következik: aki eltökélte magát valaminek a megtételére, azt nem lehet észérvekkel meggyőzni, mert annál inkább ellenszegül. Így az apa éppen azzal tesz bizonyosságot a szeretetéről, hogy nem kényszeríti a maga akaratát a fiúra. Szép példát találunk az Ószövetségben arra nézve, hogy emberek is eljuthatnak erre a szintre: I. Móz. 13.5-12-ben Ábrahám ugyanilyen készséggel enged Lótnak a legelőterület kiválasztása során, és zokszó nélkül veszi tudomásul a számára hátrányos döntést.
- „*Meglátta őt ...és oda futva, a nyakába esett és megcsókolta őt*” – A jellegzetes emberi gondolkodásmódot követve ismét különösnek tűnhet ez a cselekedet. A fiú még semmilyen bűnrendezésre mutató jelet nem adott, noha tudjuk, hogy a szándék már megvolt benne erre, az apa pedig még be sem várta őt, ahogyan egy köztisztviselőben álló idősebb embertől elvárhatnánk, hanem maga futott elébe. Hogyan magyarázhatjuk ezt? Az apának maga a fiú személye volt fontos, reménykedett abban, hogy egyszer visszatér, s ezért nem mondott le arról, hogy visszavárja őt – ez abból látható, hogy már messziről meglátta a fiát, tehát *várt rá*. A másik, még fontosabb dolog, hogy *megesett rajta a szíve*. Erre nyilván a fiú állapota adott okot, de az is, hogy már az elindulásával megpecsételte a sorsát, és az atya jól tudta, min ment keresztül. Fontos mozzanat ugyanakkor, hogy megengedte a fiúnak, hogy elmondja a tervezett vallomása első részét: „*Vétkeztem az ég ellen és teellened*”. A bűn megvallása elengedhetetlen része a bűn rendezésének, mert ez fejezi ki, hogy a bűnös valóban szembefordult a vétkével. Erre nem Istennek van szüksége, hanem annak, aki vétkezett.

- - „*Hozzátok ki a legszebb ruhát, és adjátok fel rá; és húzzatok gyűrűt a kezére, és sarut a lábaira!*”- Ez a mozzanat rendkívül szemléletes kifejezése a *hit általi megigazulás* tanításának. A fiú állapota még semmit sem változott, de az apja máris úgy kezeli, mintha sosem ment volna el otthonról. Ezt az egyes ruhadarabok nagyon jól kifejezik:

„*Ruha-gyűrű-szandál: mind a három jelentősége óriási. A ház fiának ünnepi öltözete váltja fel az elveszett rongyait. Az ünnepi öltözet a fiú méltóságát fejezi ki, amit most visszacapott. A házi pecsétgyűrű a méltóság mellé a jogot jelenti: A ház nevében joga van az intézkedésre. A lábára kerülő szandál a rabszolgáktól különbözteti meg, hiszen a rabszolgák mezítláb jártak. Ez az otthonosság, az otthonlétel jele. Ezek a díszek, amelyeket az apa számára hozat, az apával való közösség minden részletre kiterjedő gazdagságát mutatják. Az apa nem félútig megy el, hanem teljességet ad.*”<sup>3</sup> (Szathmáry S.: *Bibliaismeret II*, 106. o., kiemelés a szerzőtől)

Ez a példázat, hasonlóan a Zak. 3. fejezetében szereplő látomáshoz, kifejezi azt, hogy Isten a szívből megtérő bűnöst azonnal úgy kezeli, mintha sosem vétkezett volna, s ezt cselekedetével rögtön ki is fejezi. A példatörténet ugyan nem utal a helyettes áldozatra, de más helyekről kiderül, hogy Istennek ez a bánásmódja Jézus áldozatának eredménye, ez ad jogalapot a bűnös igaz emberként való visszafogadására, mintegy megelőlegezett lehetőségként (lásd pl. Róm. 3:23-28; 4:4-5). Más szóval élve, Isten először az ember méltóságtudatát állítja helyre, mielőtt ténylegesen eljuttatná erre a méltóságra. Sokatmondó és szemléletes lehetett ez elsősorban azoknak, akiknek Jézus hallgatósága közül a vallási vezetők megvetését kellett eltűrniük. Az előző példázatokhoz hasonlóan a „vigadozás” képében itt is utal Jézus arra a túlradó örömré, amit egyetlen elveszett lélek megtérése jelent, egyben bemutatja Isten gyakran félreismert lelkületét is:

„Nyughatatlan ifjúságában a tékozló fiú könnyörtelennek és szigorúnak tartotta atyját. Milyen másként látta most! Akiket Sátán megtéveszt, hasonlóan gondolkodnak: szerintük Isten kemény és sokat követel. Hasonlóan éreznek mindazok, akiket Sátán megtévesztett. Istent keményszívűnek és szigorúnak tartják. Úgy tekintenek rá, mint aki azért figyeli őket, hogy leleplezhesse bűneiket és elítélhesse őket; mint aki nem szívesen fogadja magához a bűnösöket mindaddig, amíg jogos kifogást találhat. Törvényére úgy tekintenek, mint ami korlátozza az ember boldogságát – olyan igának látják, amely alól öröm megszabadulni. Akinek viszont Krisztus szeretete felnyitotta a szemét, az irgalommal teljesnek látja Istent. Nem nyughatatlan zsarnok, hanem bűnbánó gyermekét magához ölelni vágyó atya.”<sup>4</sup>

**Az idősebb fiú.** A példázat harmadik szereplőjét ismét az atyához való viszonya minősíti. A fiú látszólag jobb helyzetben van az öccsénél, hiszen sosem hagyta el az atyát. Viselkedése azonban megmutatja, hogy apja fizikai közelsége ellenére mennyire távol van tőle lélekben.

A fiú gondolkodásmódját két mozzanat szemlélteti sokatmondóan:

- *Az örömteli fogadtatás miatti megbántódás* – Ezt tüneti megnyilvánulásnak tekinthetjük, mégis sokatmondó mozzanat: a fiú képtelen osztozni az egész háznép örömeiben, és ezt ki is nyilvánítja. Viselkedése azt mutatja, hogy apjától eltérően nem együttérzéssel, hanem rosszállással, sőt megvetéssel tekint testvéreire.

3 Szathmáry S.: BIU, 106. o., kiemelés a szerzőtől

4 E.G. White: KP, 136-137. o.

- *Az apának tett szemrehányás* – A fiú viselkedésének mélyebb okát az apának tett szemrehányása fejezi ki. Nyilvánvalóvá válik, hogy az idősebb fiúnak sem okozott örömet az apa szolgálata, mert nem szívből fakadt, de talán nem volt mersze ezt oly nyíltan az apa tudomására hozni. Öccse visszafogadását a saját személyes sérelmeként értelmezi, mivel abban kiváltságos helyzetének, önmagára vonatkozó dédelgetett elképzeléseinek veszélyeztetését látja, és apjával is szinte ellenségesen beszél. Olyan dolgokat hánytorgat fel az apának, amelyek a kisebb fiú iránti bánásmódját látva nem tételezhetők fel róla. A fiú tehát érdemnek, és nem kiváltságnak tekintette, hogy az atyja mellett szolgálhatott. Ez a lelkiület a farizeusok felfogását példázta, amely együtt járt a bűnösök kirekesztésével. Azért veszélyes ez a magatartás, mert képtelenné teszi az embert az Isten indítékaival való azonosulásra, és megakadályozhatja *önmagával való szembesülését*. Mélyebb okait a farizeus és a vámszedő imádsága kapcsán tárgyaljuk. Jézus itt e magatartás visszataszító és könyörtelen, egyben a gondolkodást eltorzító voltát érzékelteti.

Az atya magatartása azt fejezi ki, hogy idősebb fiát sem szereti kevésbé, amire az is utal, hogy könyörtelen magatartása ellenére *kérleli* őt. A legfontosabb érve az, hogy a fiatalabbik fiú hazatérése *feltámadásnak* tekinthető, amiben benne foglaltatik az is, hogy minden más állapot a lelki halállal egyenlő. Aki ennek nem tud örülni, kérdés, hogy mennyire tekinthető lelki értelemben élőnek.

E példázat – hasonlóan a terméketlen fügefáról szólóhoz – nyitva maradt. Jézus olyankor alkalmazta ezt, amikor a hallgatóknak maguk kellett dönteniük két lehetőség között, miután a példázat mindkettőnek a következményeit bemutatta. Az idősebbik fiát kérlelő atya személyében ugyanakkor egyértelművé teszi, hogy személy szerint melyik választásnak örülne jobban. Az apa személyében tehát Jézus talán az összes példázat közül itt rajzolta meg a legbensőségesebben a saját, valamint a mennyei Atya „arcképét”.

### IV.3. A terméketlen fügefa

**A példázat szövege Lk 13,1-9 szerint:**

**13,1** Jöttek pedig ugyanazon időben némelyek, kik neki hírt adtak a galileaiakról, kiknek vérét Pilátus az ő áldozatukkal elegyítette. **2** És Jézus e szavakkal felelt nekik: Gondoljátok-e, hogy ezek a galileaiak bűnösebbek voltak valamennyi galileainál, mivelhogy ezeket szenvedték? **3** Nem, mondom néktek: sőt inkább, ha meg nem tértek, mindnyájan, hasonlóképen elvesztek. **4** Vagy az a tizennyolc, akire rászakadt a torony Siloámban, és megölte őket, gondoljátok-e, hogy bűnösebb volt minden más Jeruzsálemben lakó embernél? **5** Nem, mondom néktek: sőt inkább, ha meg nem tértek, mindnyájan hasonlóképen elvesztek.

**6** És ezt a példázatot mondta: Volt egy embernek egy fügefája szőlejébe ültetve; és elment, hogy azon gyümölcsöt keressen, és nem talált. **7** És monda a vincellérnek: Íme három esztendeje járok gyümölcsöt keresni e fügefán, és nem találok: vágd ki azt; miért foglalja a földet is hiába? **8** Az pedig így felelt neki: Uram, hagyj békét néki még ebben az esztendőben, míg köröskörül megkapálom és megtrágyázom: **9** És ha gyümölcsöt terem, jó; ha pedig nem, azután vágd ki azt.

E példázat közvetlen előzménye az volt, hogy Jézusnak egy olyan tragédiáról adtak hírt, melyben emberek szemmel láthatóan ártatlanul és értelmetlenül pusztultak el. Jézus válasza arról tanúskodik, hogy az emberek annak kimondására vártak, hogy ezek az emberek méltán nyerték el büntetésüket,



hasnólóan azokhoz, akikre Jézus maga hivatkozik. Jézus éppen ezért fontosnak tartja leszögezni, hogy az áldozatok semmivel sem voltak jobbak vagy rosszabbak a többi embernél. A válasz nem az áldozatok sorsa iránti érzéketlenséget tükröz, hanem azt, hogy Jézus nagyon jól tudta, milyen területen kell helyreállítania a hallgatók gondolkodását, és ez képezte válasza elsődleges szempontját. A példázatot a kétszeres figyelmeztetés is megelőlegezi: „*Ha meg nem tértek, mindnyájan hasonlóképpen elvesztek*”.

A terméketlen fügefafa példázata mintegy „a függöny mögé pillantva” mutatja be, hogy milyen küzdelem folyik láthatatlanul egy-egy emberért. A szőlősgazda és a vincellér párbeszéde egyrészt az Atya és Jézus párbeszédét szemlélteti emberi fogalmakkal, másrészt – és elsősorban – az igazságosság és az irgalmasság szempontja közötti mérlegelést. A vincellér tudja, hogy a gazda legszívesebben azt szeretné látni, hogy a fa gyümölcsöt teremjen, de jelenlegi állapotában csak kivágásra méltó, hiszen „hiába foglalja a földet”. Ezért vállalja, hogy gondos munkával még egyszer megad minden lehetőséget a fa termővé tételére, de ennek sikertelensége esetén elkerülhetetlen a fa kivágása.

Maga a fa elsősorban Izraelt mint népet jelképezi. Ésa 5,1-7-ben fejezetében egy megindító leírást találunk az Úr szőlejáról, melynek Isten minden lehetőséget megadott, hogy jó gyümölcsöt hozzon, de mégis „vadszőlőt termett”. Ennek oka az volt, hogy visszaéltek a kedvező körülményekkel, csak elfogadták és élvezték, de nem hasznosították azokat. A fügefafa jelképe továbbá kiterjed minden egyes emberre, akit valaha is „elplántáltak” ebben a szőlőskertben, azaz hívőnek vallják magukat, és hosszabb ideje mégis csak kárt okoznak Istennek azzal, hogy életük nem tükrözi Isten jellemét, nem használ a körülöttük élőknek.

A vincellér általi „megkapálás” és „megtrágyázás” itt nyer különös jelentőséget. Ez a mozzanat Jézus közbenjárására utal, mely annak a jele, hogy nem mond le az emberről, és áldozatára való hivatkozással újabb lehetőséget kér számára az Atyától. Ez nem kérdőjelezi meg a fügefára vonatkozó ítélethirdetés jogosságát, csak hogy ez az ítélet felfüggesztésre kerül, amíg el nem válik, mi lesz a közbenjárás eredménye. A példázat tehát azt domborítja ki, hogy ismét csak Isten az, aki megelőlegezett lehetőséget biztosít még a látszólag arra méltatlan ember számára is. Maga a példázat egyben nyomatékosítja Keresztelő János kijelentését is, melyet komoly intésként fogalmazott meg a hozzá járulóknak: „*A fejsze immár a fák gyökerére vettetett*” (Mt. 3,10). Jézus is azt erősíti meg, hogy az ítéletnek csak az elhalasztása történt meg egy bizonyos „próbaidőre”, mely során az ember Istenhez való viszonya megváltozhat.

A példázat egyben kifejezi azt is, hogy Isten munkálkodása annál inkább fokozódik, minél inkább abban a veszélyben forog valaki, hogy végre kell hajtani rajta az ítéletet. Ez rendkívül sokféle módon nyilvánulhat meg, akár belső késztetések, akár külső hatások és tapasztalatok révén. A példázat végkicsengése az, hogy senkinek az élete nem zárul le addig, amíg sorozatos döntései révén el nem kötelezte magát a jó vagy a rossz mellett, ugyanakkor Isten mindent megtesz azért, hogy az előbbi válassza.

Ez a példázat is befejezetlen: a döntés a zsidó népen múlt, akikhez a példázat elsődlegesen szólt, valamint ugyanígy múlik mindazokon, akik valaha is igénybe vették Isten kegyelmét. Az Istentől kapott haladékra adott egyetlen helyes válasz az engedelmességben való növekedés, ami minden újabb életlehetőség fokozott megbecsülését és kihasználását igényli.

#### IV.4. A nagy vacsora

Az előzmény és a példázat szövege Lk 14,1.7-24 szerint:

**14,1** És történt, mikor a főfarizeusok közül egynek házához ment szombatnapon kenyeret enni, azok leselkedtek utána. [...] **7** És egy példázatot mondott a meghívottaknak, mikor észrevette, mimódon válogatják a fő helyeket; így szólt hozzájuk: **8** Mikor valaki lakodalomba hív, ne ülj a főhelyre; mert netán nálad nagyobb tiszteletben álló embert is hívott meg az, **9** És mikor eljön az, a ki mind téged, mind azt meghívta, ezt mondja majd néked: Engedd ennek a helyet! És akkor szégyennel az utolsó helyre fogsz ülni. **10** Hanem mikor meghívnak, menj el és ülj le az utolsó helyre; hogy mikor eljő az, a ki téged meghívott, ezt mondja néked: Barátom ülj feljebb! Akkor neked dicsőséged lesz azok előtt, akik veled együtt ülnek. **11** Mert mindenki, aki magát felmagasztalja, megaláztatik; és aki magát megalázza, felmagasztaltatik.

**12** Monda pedig annak is, aki őt meghívta: Mikor ebédet vagy vacsorát készítesz, ne hívd barátaidat, se testvéreidet, se rokonaidat, se gazdag szomszédaidat; nehogy viszont ők is meghívjanak téged, és visszafizessék neked. **13** Hanem mikor lakomát készítesz, hívd a szegényeket, csonkabonkákat, sántákat, vakokat: **14** És boldog leszel; mivelhogy nem fizethetik vissza néked; mert majd visszafizettetik néked az igazak feltámadásakor.

**15** Miután pedig hallotta ezeket egy azok közül, akik vele együtt ültek, mondta neki: Boldog az, aki kenyeret eszik az Isten országában.

**16** Ő pedig monda annak: Egy ember készített nagy vacsorát, és sokakat meghívott; **17** És elküldte szolgáját a vacsora idején, hogy megmondja a meghívottaknak: Jertek el, mert immár minden kész!**18** És mindnyájan egyenlőképen kezdék magokat mentegezni. Az első monda néki: Szántó földet vettem, és ki kell mennem, hogy azt meglássam; kérlek téged, ments ki engem! **19** És másik monda: Őt iga ökröt vettem, és elmegyek, hogy azokat megpróbáljam; kérlek téged, ments ki engem! **20** A másik pedig monda: Feleséget vettem, és azért nem mehetek.

**21** Mikor azért az a szolga haza ment, megmondá ezeket az ő urának. Akkor a gazda megharagudott, és mondta az ő szolgájának: Eredj hamar a város utcáira és sikátoraira, és a szegényeket, csonkabonkákat, sántákat és vakokat hozd be ide. **22** És monda a szolga: Uram, megtelt amint parancsoltad, és mégis van hely. **23** Akkor mondta az úr a szolgájának: Eredj el az utakra és a sövényekhez, és kényszeríts bejönni mindenkit, hogy megteljen az én házam. **24** Mert mondom nektek, hogy senki azok közül a meghívott férfiak közül meg nem kóstolja az én vacsorámat.

A nagy vacsora példázatát Jézus egy olyan vendégség során mondta el, melyen írástudók és főemberek vettek részt. Ez a tény önmagában két fontos tanulságot hordoz: először is, Jézus nem alkalmazott „pozitív diszkriminációt” a bűnösökkel szemben, ugyanúgy elfogadta a farizeusok és írástudók meghívását is, ha az őszinte szándékkal történt. Másrészt az ilyen kötetlen alkalmakat is kihasználta, hogy hallgatói figyelmét a lényeges igazságokra irányítsa.

A példázat közvetlen előzményeként Jézus egyik intő megnyilatkozása, valamint az egyik vendég indokolatlan magabiztosságot tükröző kijelentése szolgált. Jézus két farizeusi szokást feddett meg. Egyrészt azt, hogy automatikusan a főhelyekre ültek vendégségben, mert többre tartották magukat másoknál. Másrészt pedig, hogy csak az általuk „arra érdemesnek” tartott embereket hívták meg, nagy tömegeket pedig elhanyagoltak. Jézus az érdek nélküli, önzetlen vendégszeretetet szorgalmazta, ami a látszólag arra méltatlanokra is kiterjed. Az említett vendég felkiáltása pedig azt

a hamis magabiztosságot tükrözte, hogy ő mindenképpen részesülni fog az Istennel való mennyei közösség áldásaiból. Jézus e gondolkodásmód helyreigazítása érdekében az alkalomhoz illő formában mondta el példázatát.

A nagy vacsoráról szóló példázat központi elemét a vacsorára való meghívás, illetve az arra adott válasz képezi. A vacsorát készítő ember Istent jelképezi, aki mindenkit a vele való személyes közösségre hív. A jelkép egyik azonosítását Jel. 3,21-ben találjuk, ahol maga Jézus mondja: „*Íme, az ajtó előtt állok és zörgetek. Ha valaki meghallja az én szómat, és megnyitja az ajtót, bemegyek ahhoz és vele vacsorálok, és ő énvelem*”. Gondolhatunk továbbá azokra az igeszakaszokra is, ahol Jézus mennyei kenyérként beszélt önmagáról:

„A nagy vacsorával Krisztus az evangélium kínálta áldásokat szemléltette. Az étel nem más, mint maga Krisztus. Ő a mennyből alászálló kenyér, Ő a szabadítás kútforrása. Az Úr hírnökei hirdették a zsidóknak a Megváltó eljövetelét, Őrá mutattak előre, mint »Isten bárányára«, aki »elveszi a világ bűneit« (Jn 1:29). Isten az általa szervezett lakomán a legnagyobb áldást kínálta fel, amit a menny adhatott. Olyan ajándékot készített, amelynek értéke kifejezhetetlen. Isten szeretettel megszervezte a drága lakomát és kimeríthetelen forrásokról gondoskodott. »Ha valaki eszik e kenyérből, él örökké« - mondta Krisztus (Jn 6,51).”<sup>5</sup>

Az Istennel való közösség alapját Isten „meghívása” képezi, de értelemszerűen csak az ember igenlő válasza révén valósulhat meg. A példázat kitér a meghívást elutasítók indítékaira, és a vacsorán való részvétel feltételére is. Az értelmezés során azt is meg kell vizsgálnunk, hogy kikkel azonosíthatjuk az egyes meghívottak körét.

A példázat eleje nyilvánvalóvá teszi, hogy a vacsorát készítő ember először azokhoz küldi a szolgálját, akik nyilvánvalóan már korábban is meghívást kaptak. Erre utal a következő felszólítás: „*Jertek el, mert immár minden kész*”. A különös az, hogy mindnyájan „egyenlőképpen” mentegetik magukat. A kifogásokban egyfajta fokozatosságot tapasztalhatunk: az első és a második meghívott sürgős teendőkre hivatkozik, és kimentését kéri, a harmadik viszont már nem is mentegetőzik, egyszerűen közli, hogy „nem mehet”. A végeredmény azonban ugyanaz: egyikük sem tartja fontosnak a vacsorát annyira, hogy lemondjon dédelgetett terveiről, noha már korábban is tudott róla, hogy meghívást kapott.

Jézus ezzel elsősorban a zsidó népet jellemezte, ezen belül is a vallási vezetőket: ők voltak azok, akik – legalábbis a többség - nagy kiváltságaik ellenére sem törekedtek Isten akaratának mélyebb, személyes megismerésére, ugyanakkor kérkedtek kiválasztottságukkal:

„A zsidóknál a szent lakomák örvendéssel ülték meg a nemzeti és vallási örömnépekhez kapcsolódtak. Ezek az alkalmak az örök életre irányították a figyelmet: azt a nagy ünnepi lakomát jelképezték, ahol majd Ábrahám, Izsákkal és Jákobbal ülnek majd egy asztalnál, miközben a pogányok majd kint állnak és vágyakozva nézik őket. Szívesen gondoltak erre. Jézus Krisztus a nagy vacsora példázatával szerette volna figyelmeztetni és tanítani őket. A zsidók igényelték Isten áldásait, de tagadták, hogy az Úr kegyelme a pogányokra is kiterjed. A példázattal Krisztus azt akarta megmutatni nekik, hogy valójában éppen Isten kegyelmi hívását, országába való meghívásukat utasítják vissza. Megmutatta, hogy az általuk lekicsinyelt meghívás azok felé lesz kiterjesztve, akiket lenéznek, akiket arra sem tartanak méltónak, hogy hozzájuk érjenek, akiket úgy elkerülnek, mintha leprások volnának.”<sup>6</sup>

---

5 White: KP, 161-162. o.

6 I.m, 159. o.

A példázat érvénye ugyanakkor ennél általánosabb: bemutatja, hogy minden Istent megismerő ember valódi erkölcsi minősége akkor dől el, amikor végleg döntenie kell aközött, hogy engedelmeskedik-e Isten hívásának, vagy pedig a saját önző elképzeléseihez ragaszkodik. Ennek szemléletes példája a gazdag ifjú esete (Mt. 16,16-22), aki a döntő ponton képtelen volt leszámolni kedvelt bálványával, esetében a vagyon szeretetével, és „megszomorodva” ment el. Jézus azonban nyilvánvalóvá teszi, hogy ez a magatartás, bárhogyan is próbáljuk igazolni, nem más, mint a meghívás elutasítása, amivel az ember önmagát zárja ki az Istennel való közösségből. Ezt a példázat utolsó mondata fogalmazza meg egyértelműen.

Sokatmondó szempont a meghívás kiterjesztése: a szolgának a meghívottak helyett a „szegényeket, csonkabonkákat, sántákat és vakokat” kellett összegyűjtenie a város utcáiról és sikátorairól, tehát azokat, akik átérzik rászorultságukat. E csoportba tartoztak a Jézust követő bűnösök és vámszedők, de magukra ismerhettek a tanítványok is, akikre a példázat kettős értelemben is vonatkozott: ők egyszerre tartoztak a meghívottakhoz és a meghívást közvetítőkhöz is. Jézus egyszerre utalt a meghívás elfogadáshoz szükséges lelkületre (vö. a Hegyibeszéd első boldog-mondásával), illetve a meghívás egyetemes voltára is.

A példázat harmadik mozzanata szintén továbblépést jelent. Az „utakon és a sövényeknél” levők azokat jelképezik, akikre külön fel kell hívni a figyelmet, mert első pillantásra észrevehetetlenek. Jézus a zsidó nép szemszögéből mondta el e példázatot, az ő fontossági sorrendjüket alkalmazva, így ezt az embercsoportot azokkal azonosíthatjuk, akikre a vallási vezetők egyáltalán nem fordítottak gondot, sőt elzárkóztak tőlük. Ez a réteg tehát a pogányok hatalmas tömege+96666it jelképezi (beleértve a szamaritánusokat is), akiknek még Istenről sem volt világos ismeretük, noha számos példát találhatunk arra, hogy sokkal őszintébben igyekeztek megismerni és követni őt, mint a zsidó nép többsége. Jelképezi továbbá különösen azokat, akik a pogányság között élve már valamilyen világosságot kaptak Isten felől, és meg kellett őket keresni, hogy teljesebb kinyilatkoztatást nyerjenek róla. Az evangéliumokból és a Cselekedetek könyvéből is kiténik, hogy számos pogány ember alázatos szívvel kereste Istent a maga töredékes ismeretei szerint is, sőt a maga környezetében képviselte is, amit megismert felőle.<sup>7</sup> A példázat e mozzanatával Jézus a pogánymisszió szükségességére utal, amit korábban a tanítványok számára is oly szemléletesen mutatott be a kananeus asszony esete kapcsán (Mt. 15,21-28).

Nem szabad félreértenünk a „kényszeríts bejönni mindenkit” utasítást, amely nem áll ellentétben a Biblia azon ígéivel, mely szerint Isten uralma a szabadságra épül. A „kényszeríts”-nek fordított görög *anankadzó* ige ugyanis nemcsak kényszerítést, hanem sürgető erejű, nyomatékos felszólítást is jelent. A szolgának adott utasítás tehát a meghívás közvetítésének módjára utal, éppen a meghívás elfogadásának vagy elutasításának hatalmas tétje miatt.

Utalhatunk még 2Kor. 4,2, valamint 5,14 verseire is, melyek szerint két „kényszerítő” hatás létezik. Az egyik maga a tiszta igazság, amely egyfajta „lelkiismereti kényszer” elé állítja az embert: választania kell a jó és a gonosz követése között. A másik „kényszerítő” hatást Pál apostol így fogalmazza meg: „Krisztus szerelme szorongat minket”. A szeretet legfontosabb vonása, hogy nem nézheti tétlenül, ha valaki helytelen úton jár, és a végső elveszést kockáztatja, ezért nem tehet mást, mint hogy figyelmeztet az elkerülhetetlen következményekre, és kérlel a jó követésére. Az embereket határozott döntés elé kell állítani, minek során a meghívás közvetítőjének is azonosulnia kell a meghívottak lelki érdekeivel.

---

7 Lásd pl. Mt 8,5-13, vö. Lk 7,1-10; Mt 27,54, vö. Lk 23,47; Csel 10-11. fej.